

Rawa Mazowiecka, 29 grudnia 2025 roku

Pan Karol Nawrocki
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Petycja

dotycząca inicjatywy ustawodawczej w zakresie projektu ustawy o gwarancjach prawnych dla działalności rolniczej

I. Na podstawie art. 63 Konstytucji RP oraz art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2014 poz. 1195 z późniejszymi zmianami) o petycjach składamy niniejszą petycję.

II. Przedmiotem petycji, stosownie do art. 2 ust. 3 ustawy o petycjach, jest propozycja rozważenia przez Pana Prezydenta, wniesienia do Sejmu prezydenckiego projektu ustawy o gwarancjach prawnych dla działalności rolniczej. Projekt tej ustawy wraz z uzasadnieniem zawarty jest w dalszej treści petycji. Prosimy, by Pan Prezydent, po zasięgnięciu opinii Rady do Spraw Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, podjął inicjatywę ustawodawczą w powyższej sprawie.

III. Petycję składamy jako osoby fizyczne. Korespondencję proszę kierować na adresy zamieszkania oraz e-mail podany wyżej.

Na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o petycjach zgadzamy się na publikację na stronie internetowej Sejmu danych osobowych autorów petycji.

Ustawa z dnia... o gwarancjach prawnych dla działalności rolniczej (projekt)

Preambula

Realizując konstytucyjną zasadę, że podstawą ustroju rolnego Rzeczypospolitej Polskiej są gospodarstwa rodzinne, a ponadto:

- uwzględniając strategiczne znaczenie rolnictwa, rolników i działalności rolniczej w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego,*
- uwzględniając potrzebę zapewnienia rolnikom stabilności ekonomicznej i prawnej,*
- biorąc pod uwagę, że zrównoważona działalność rolnicza ma również istotne znaczenie dla ochrony środowiska i klimatu oraz rozwoju obszarów wiejskich,*
- mając świadomość konieczności zapewnienia ciągłości produkcji rolnej i wymiany pokoleniowej w rolnictwie,*
- uznając okoliczność, że rolnicy z reguły są stroną słabszą w relacjach z dużymi podmiotami gospodarczymi a także z instytucjami państwa,*
- uwzględniając potrzebę ochrony działalności rolniczej w stosunkach sąsiedzkich,*

uchwala się ustawę o gwarancjach dla działalności rolniczej, zwaną dalej ustawą.

Cel ustawy i stosunek do innych ustaw

Art. 1.

1. Ustawa określa podstawowe gwarancje prawne dla rolników w zakresie prowadzonej przez nich działalności rolniczej, w celu zapewnienia ciągłości działalności rolniczej i jej ochrony.
2. Ustawa nie narusza przepisów innych ustaw o ile przepisy te nie są z nią sprzeczne. W razie kolizji między przepisami ustawy a przepisami innych ustaw stosuje się przepisy ustawy.

Definicje

Art. 2.

1. Działalnością rolniczą rozumieniu niniejszej ustawy jest działalność określona w art. 4 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013
2. Rolnikiem w rozumieniu niniejszej ustawy osoba prowadząca działalność rolniczą jako właściciel, posiadacz samoistny lub dzierżawca gospodarstwa rolnego.
3. Osoba bliska w rozumieniu niniejszej ustawy jest osoba określona w art. 2 pkt 6 określona w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (tekst jednolity Dz. U. Nr 423 z 2024 r.)
4. Gospodarstwem rolnym w rozumieniu niniejszej ustawy jest gospodarstwo określone w art. 55 [3] kodeksu cywilnego

Ochrona działalności rolniczej przed nieuzasadnionymi roszczeniami

Art. 3

1. Rolnik ma prawo prowadzenia działalności rolniczej w zakresie uprawy oraz produkcji roślinnej lub zwierzęcej na gruntach rolnych i w zabudowaniach należących do jego gospodarstwa. Nikt nie może żądać zaprzestania lub ograniczenia działalności rolniczej prowadzonej z zachowaniem przepisów prawa i z użyciem praktyk i urządzeń właściwych dla określonego rodzaju działalności rolniczej.
2. Nikt nie może żądać zaprzestania lub wstrzymania działań inwestycyjnych w gospodarstwach rolnych, zmierzających do rozwoju działalności rolniczej z chybą że działanie te naruszają obowiązujące przepisy prawa.
3. Jeśli odrębne przepisy przewidują wymóg zaprzestania lub ograniczenia określonej działalności rolniczej, prowadzonej zgodnie z prawem, może to nastąpić jedynie przy zachowaniu niezbędnego okresu dostosowawczego i za słusznym odszkodowaniem, umożliwiającym podjęcie przez rolnika innej działalności rolniczej lub dostosowanie dotychczasowej działalności rolniczej do zmienionych warunków prawnych.

Ochrona działalności rolniczej przy inwestycjach na gruntach rolnych

Art. 4.

1. Przy planowaniu, projektowaniu i realizacji inwestycji na gruntach rolnych lub w bezpośredniej ich bliskości należy dążyć do unikania lub ograniczania negatywnego wpływu tych inwestycji na warunki prowadzenia działalności rolniczej, w szczególności należy unikać lub ograniczać konieczność likwidacji lub podziału istniejących gospodarstw rolnych.
2. Ilekroć odrębne przepisy w odniesieniu do inwestycji przewidują wymóg przedstawienia oceny wpływu tej inwestycji na środowisko, a inwestycja realizowana jest w całości lub w części na gruntach rolnych lub w bezpośredniej bliskości takich gruntów, inwestor lub inny wskazany podmiot powinien przedstawić również ocenę wpływu tej inwestycji na warunki prowadzenia działalności rolniczej, z uwzględnieniem skutków określonych w ust.1.
3. Minister właściwy do spraw rolnictwa i rozwoju wsi określi w drodze rozporządzenia warunki jakim powinna odpowiadać ocena wpływu inwestycji na warunki prowadzenia działalności rolniczej, a także minimalne niezbędne warunki użytkowania części gospodarstwa rolnego, z uwzględnieniem koniecznego dostępu odpowiednich maszyn i urządzeń wykorzystywanych w działalności rolniczej.

Sprawiedliwe rekompensaty za wywłaszczenia gruntów rolnych

Art. 5.

1. Ilekroć odrębne przepisy przewidują wywłaszczenie nieruchomości rolnej może to nastąpić jedynie za słusznym odszkodowaniem obejmującym nie tylko wartość utraconego gruntu ale też koszty odtworzenia działalności rolniczej w innym miejscu. Rolnikowi należy przy tym zapewnić możliwość scalenia lub wymiany gruntów.

Prawo do sprzedaży bezpośredniej

Art. 6.

1. W ramach prowadzonej działalności rolniczej rolnik ma prawo do wolnej od podatków i innych obciążeń sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych wytworzonych w jego gospodarstwie rolnym lub lub wytworzonych w gospodarstwie i w nim przetworzonych. Prawo do sprzedaży bezpośredniej obejmuje również produkty rolne wytworzone i przetworzone w ramach bezpośredniej współpracy rolników w przetwarzaniu produktów rolnych pochodzących z ich gospodarstw rolnych.
2. Jednostki samorządu terytorialnego zapewniają rolnikom miejsca sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych, o których mowa w ust.1 stosownie do warunków i zwyczajów miejscowych.

Chów zwierząt na własny użytek

Art. 7

- W ramach prowadzonej działalności rolniczej rolnik ma prawo do chowu nieznaczej liczby zwierząt gospodarskich na własny użytek bez wymogu rejestracji tych zwierząt, chyba że wymóg rejestracji zostanie prawnie wprowadzony z uwagi na konieczność zwalczania chorób zwierząt.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi w drodze rozporządzenia maksymalną liczbę oraz warunki i zasady chowu zwierząt gospodarskich na własny użytek.

Pomoc sąsiedzka

Art. 8.

1. Rolnik może świadczyć niezarobkową pomoc sąsiedzką w innym gospodarstwie rolnym, w formie pracy własnej lub przy użyciu maszyn i narzędzi należących do jego gospodarstwa. Praca wykonywana w ramach pomocy sąsiedzkiej jest traktowana jak praca w ramach własnej działalności rolniczej.
2. W zakresie odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez osobę wykonującą pomoc sąsiedzką, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez pracownika.

Ochrona praw osób bliskich

Art. 9

1. Jeśli odrębne przepisy przewidują ograniczenia w obrocie nieruchomościami rolnymi stanowiącymi własność rolników, ograniczenia te nie obejmują osób bliskich.
2. W razie nabycia gospodarstwa rolnego lub jego części przez osobę bliską dla dotychczasowego właściciela, osoba ta wstępuje w prawa dotychczasowego właściciela w zakresie dotyczącej tego gospodarstwa wszelkiej pomocy udzielanej ze środków publicznych.

Zwolnienie rolników od kosztów sądowych

Art. 10

W postępowaniach sądowych o zapłatę należności za produkty rolne wyprodukowane w gospodarstwie rolnym rolnikowi przysługuje zwolnienie od kosztów sądowych. W innych sprawach

dotyczących rodzinnego gospodarstwa rolnego lub związanych z prowadzeniem takiego gospodarstwa, koszty sądowe obniża się o połowę.

Ochrona gospodarstw rolnych przed nieuzasadnionym podziałem

Art. 11

1. Podział gospodarstwa rolnego w postępowaniu sądowym lub administracyjnym może nastąpić tylko wtedy, jest to konieczne z uwagi na ważny interes publiczny lub prywatny, w szczególności gdy strony lub uczestnicy postępowania zgodnie o taki podział wnoszą.
2. Podział gospodarstwa rolnego powinien być dokonany w taki sposób, aby zachować niezbędne warunki użytkowania wszystkich części gospodarstwa.
3. Jeśli podział rodzinnego gospodarstwa rolnego w sposób, o którym mowa w ust. 2 nie jest możliwy i nie jest też możliwa odpowiednia wymiana gruntów, rolnikowi przysługuje odszkodowanie obejmujące oprócz równowartości utraconego także rekompensatę za utratę lub pogorszenie warunków prowadzenia działalności rolniczej na utworzonych w wyniku podziału częściach gospodarstwa.
4. Minister właściwy do spraw rolnictwa i rozwoju wsi określi w drodze rozporządzenia minimalne niezbędne warunki użytkowania części gospodarstwa rolnego, z uwzględnieniem koniecznego dostępu odpowiednich maszyn i urządzeń wykorzystywanych w produkcji rolnej.

Ochrona należności rolniczych tak jak pracowniczych

Art. 12.

1. Ilekroć odrębne przepisy przewidują ochronę wynagrodzenia za pracę w postępowaniu egzekucyjnym sądowym lub administracyjnym, ochronę tę stosuje się odpowiednio do należności rolników za dostarczone produkty rolne.
2. Ilekroć odrębne przepisy przewidują pierwszeństwo w zaspokojeniu wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę, pierwszeństwo to stosuje się odpowiednio do należności rolników za dostarczone produkty rolne.

Pełna odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody łowieckie

Art. 13.

1. Skarb Państwa ponosi pełną odpowiedzialność za szkody wyrządzone w produkcji roślinnej lub zwierzęcej przez zwierzynę stanowiącą własność Skarbu Państwa.
2. Właściwe organy państwa uprawnione do szacowania szkód lub sprawujące nadzór ich szacowaniem, zapewniają rzetelność oszacowania. Jeśli rolnik nie zgadza się z szacunkiem szkód, przysługuje mu droga sądowa.

Kontrola gospodarstw rolnych tylko przez instytucje państwowe

Art. 14

1. Prawo do kontroli gospodarstw rolnych oraz do odbioru rzeczy należących do gospodarstwa rolnego mają jedynie właściwe organy państwowe, uprawnione na mocy ustawy, z wykluczeniem osób i organizacji prywatnych.
2. Organy inspekcji i kontroli, uprawnione na podstawie odrębnych przepisów do kontroli gospodarstw rolnych przeprowadzają kontrolę w sposób niezakłócający normalnego funkcjonowania

gospodarstwa rolnego i prowadzonej w nim działalności rolniczej, unikając w szczególności dublowania kontroli i koncentrowania wielu kontroli w krótkim czasie.

Ochrona rolników przed nadmiernymi sankcjami

Art. 15.

1. Sankcje nakładane z powodu nieprawidłowości stwierdzonych w działalności rolniczej powinny być miarkowane proporcjonalnie do ich wagi i konsekwencji, mając na względzie by nieznaczne nieprawidłowości nie powodowały sankcji prowadzących do konieczności zaprzestania lub istotnego ograniczenia prowadzonej działalności rolniczej.

2. Właściwy organ odstąpi od nakładania kar w sytuacji gdy stwierdzona nieprawidłowość nie miała istotnego charakteru i nie spowodowała szkód a rolnik usunął nieprawidłowości, a także gdy nieprawidłowość była wynikiem działania siły wyższej lub niezawinionych przez rolnika nadzwyczajnych okoliczności lub gdy nieprawidłowość była wynikiem błędu innej osoby lub organu, w przypadku gdy błąd ten nie mógł być w rozsądny sposób odkryty przez rolnika.

Wejście ustawy w życie

Art. 16

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia.

Uzasadnienie

1. Projektowana ustawa ma być w założeniu aktem prawnym zawierającym podstawowe normy gwarancyjne dla działalności rolniczej.

Użycie w tytule ustawy pojęcia „gwarancje” odwołuje się wprost do potocznego znaczenia tego słowa, które słowniki języka polskiego definiują jako „coś, co daje pewność, że dany stan rzeczy istnieje lub zaistnieje w przyszłości albo że osoba, o której mowa, zachowa się w określony pożądanym sposób”. W tym przypadku chodzi właśnie o stworzenie dla rolników bardzo ważnej w ich działalności przewidywalności i pewności co do sposobu w jaki postępują wobec nich i postępować będą w przyszłości odpowiednie organy państwa, decydujące w sprawach rolników, ich gospodarstw rolnych oraz działalności rolniczej.

Projekt opiera się na założeniu, że państwo powinno zapewnić minimalne gwarancje ochrony działalności rolniczej, ze względu na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego dla wszystkich obywateli, zapewnienie stabilności ekonomicznej i prawnej dla rolników, zrównoważenia działalności rolniczej ze względu na środowisko, klimat oraz rozwój obszarów wiejskich a także niezbędną społeczną solidarność z rolnikami.

W zamierzeniu projektodawców **regulacje zawarte w ustawie miałyby w przyszłości być wprowadzone do części ogólnej planowanego obszernego Kodeksu rolnego**, regulującego kompleksowo materię prawną dotyczącą działalności rolniczej.

Z uwagi na wagę i znaczenie projektowanej ustawy poprzedza ją **preambuła, odwołująca się do konstytucyjnej normy uznającej gospodarstwa rodzinne za podstawę ustroju rolnego RP**, po podkreślająca społeczną i gospodarczą rolę rolnictwa, a także wyzwania przed nim stojące.

Ustawa nie przewiduje zmian w przepisach innych ustaw, natomiast wprowadza zasadę, że jej **przepisy nie naruszają przepisów innych ustaw o ile nie są z nią sprzeczne**, natomiast w razie kolizji przepisów innych ustaw z przepisami ustawy stosuje się przepisy ustawy.

2. W zakresie definicji takich pojęć jak „działalność rolnicza”, „gospodarstwo rolne”, czy „osoba bliska” projekt odwołuje się do istniejących już definicji w prawie krajowym i unijnym.

Działalność rolnicza jest zdefiniowana w art. 4 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013.

Wg zawartej tam definicji działalność rolnicza to działalność przyczyniająca się do dostarczania dóbr prywatnych i publicznych poprzez co najmniej jedno z poniższych działań:

- a) wytwarzanie produktów rolnych obejmujące działania takie jak chów zwierząt lub uprawa, w tym w drodze użytkowania torfowisk – przy czym produkty rolne oznaczają produkty wymienione w załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, z wyjątkiem produktów rybołówstwa – a także bawełnę i zagajniki o krótkiej rotacji;
- b) utrzymywanie użytków rolnych w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy, bez konieczności podejmowania działań przygotowawczych wykraczających poza użycie zwykłych metod rolniczych i zwykłego sprzętu rolniczego.

W art. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (tekst jednolity Dz. U. Nr 423 z 2024 r.) zdefiniowane jest pojęcie „osoby bliskiej” przez które należy rozumieć „...zstępnych, wstępnych, rodzeństwo, dzieci rodzeństwa, rodzeństwo rodziców, małżonka, rodziców małżonka, osoby przysposabiające i przysposobione, ojczyma, macochę oraz pasierbów”;

Pojęcie gospodarstwa rolnego jest zdefiniowane w art. 55[3] kodeksu cywilnego. Za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Nieruchomościami rolnymi (gruntami rolnymi) są nieruchomości, które są lub mogą być wykorzystywane do prowadzenia działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, nie wyłączając produkcji ogrodniczej, sadowniczej i rybnej.

Odrębnie na użytek niniejszej ustawy zdefiniowane zostało pojęcie „rolnik”, jako osobę prowadzącą działalność rolniczą i prowadzące gospodarstwo rolne jako jego właściciel, posiadacz samoistny lub dzierżawca.

3. Projekt określa (art. 3) podstawową **zasadę ochrony działalności rolniczej**, jako prawo rolnika do niezakłóconego prowadzenia działalności rolniczej. Ma to w założeniu zabezpieczyć legalnie prowadzoną i zrównoważoną działalność rolniczą przed wymierzonymi przeciw niej roszczeniami innych osób w szczególności w relacjach sąsiedzkich.

Rolnik w żadnym razie nie powinien być narażony na to, że jego legalna, zgodna z przepisami prawa i wydanymi na jej podstawie decyzjami administracyjnymi (np. pozwoleniem na budowę) działalność rolnicza zostanie nagle zablokowana z powodu skarg sąsiedzkich czy też skarg organizacji

ekologicznych, i nie dlatego, że narusza ona prawa a dlatego że narusza czyjaś indywidualną wrażliwość.

4. Projekt przewiduje też (art. 4) **ochronę działalności rolniczej w procesach inwestycyjnych** prowadzonych na obszarach wiejskich. Inwestycje takie powinny być prowadzone w sposób możliwie jak najmniej kolidujący z działalnością rolniczą. Projekt wprowadza też wymóg by zawsze wtedy gdy przepisy prawa wymagają sporządzenia oceny wpływu planowanych inwestycji czy innych działań na środowisko, a inwestycja realizowana jest na gruntach rolnych lub w ich pobliżu, konieczna była odrębna ocena wpływu planowanych przedsięwzięć na działalność rolniczą. Przy całym szacunku i zrozumieniu wymagań ochrony środowiska, ochrona rolnictwa i działalności rolniczej z pewnością nie jest mniej ważna.

5. W art. 5 projektu wyrażona została zasada, że wszelkie odszkodowania dla rolników, związane z wywłaszczeniami, mają **w pełni rekompensować rolnikom nie tylko utracony grunt ale też koszty niezbędne do odtworzenia działalności rolniczej w innym miejscu**. Podkreślony tu też został obowiązek władz publicznych by rolnikowi zapewnić w takich sytuacjach możliwość odpowiedniej wymiany gruntów.

6. Ważne dla rolników jest przewidziane w projekcie (art. 6) **prawo do sprzedaży bezpośredniej** produktów rolnych wytworzonych w gospodarstwie w tym również produktów przetworzonych (np. masło czy sery wytworzone z mleka wyprodukowanego we własnym gospodarstwie). Sprzedaż bezpośrednia w myśl projektu ma być zwolniona z wszelkich podatków czy innych opłat (rolnik płaci podatek rolny i to już wyczerpuje jego zobowiązania podatkowe wobec państwa). Organy samorządu terytorialnego obowiązane są zapewnić rolnikom odpowiednie miejsca do sprzedaży bezpośredniej.

7. Uwzględnione też zostały (art. 7) przepisy gwarantujące rolnikom możliwości prowadzenia **przysagrodowego chowu zwierząt** w niewielkiej liczbie i na własny użytek, bez uciążliwych restrykcji związanych z rejestrowaniem tych zwierząt. Szczegółowe warunki i zasady chowu na własny użytek określi rozporządzenie wykonawcze Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

8. Ważnym rozwiązaniem wprowadzanym przez projekt (art. 8) jest **ochrona pomocy sąsiedzkiej**, która odgrywa ważną rolę, zwłaszcza w zakresie korzystania z maszyn rolniczych. Wprowadzona została zasada, że taka pomoc, także odpłatna, świadczona przez rolnika innemu rolnikowi traktowana jest jak praca we własnym gospodarstwie i nie powoduje zobowiązań podatkowych czy w zakresie ubezpieczenia społecznego. W kwestiach odszkodowawczych do pomocy sąsiedzkiej zastosowanie będą miały reguły kodeksu pracy określające relacje pracodawca-pracownik.

9. W art. 9 projektu została przedstawiona ważna **gwarancja dla osób bliskich w procesie nabywania gospodarstw rolnych**. Nabywanie to podlega prawnym ograniczeniom, wynikającym z ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego. Projekt ustanawia zasadę, że takie ograniczenia nie mają zastosowania do jakiegokolwiek nabycia gospodarstwa lub jego części przez osobę bliską. Chodzi o

to, by prawo w żadnym razie nie ograniczało wymiany pokoleń w gospodarstwach rodzinnych. W tym samym artykule projekt przewiduje zasadę ciągłości działalności rolniczej, w taki sposób, że nabywca gospodarstwa z kręgu osób bliskich, który w myśl art. 55 [4] kodeksu cywilnego przejmuje związane z gospodarstwem zobowiązania poprzedniego właściciela, powinien wstępować też w prawa i korzyści związane z tym gospodarstwem. Takie podejście pozwala uniknąć bardzo niesprawiedliwej sytuacji, gdy z powodu zmian właścicielskich w gospodarstwie (np. śmierci dotychczasowego właściciela) następcy są pozbawieni praw związanych z wcześniejszym prowadzeniem gospodarstwa, na przykład do odszkodowań z tytułu suszy czy świadczeń pomocowych związanych ze zwalczaniem chorób zwierząt.

10. Projekt wprowadza zasadę (art. 10), że **rolnicy dochodzący swoich należności za zbyte produkty rolne, za które nie otrzymali zapłaty od podmiotów skupujących, są zwolnieni od kosztów sądowych.** Rolnik pozbawiony zapłaty za produkty rolne, co się niestety nierzadko zdarza, jeśli chce dochodzić swoich należności od nierzetelnego odbiorcy musi ponosić koszty sądowe wynoszące 5 % wartości przedmiotu sporu a te 5 % to niekiedy cały dochód z działalności rolniczej. Rolnik nie tylko nie uzyskuje należnych dochodów ale często jeszcze ponosi dodatkowe koszty sądowe bez żadnego efektu procesowego. Projektodawcy wychodzą z założenia, że należności rolników za dostateczne produkty rolne są w istocie tym samym co za wynagrodzenie za pracę, co do którego roszczenia podlegają ustawowemu zwolnieniu od kosztów.

Co do innych postępowań sądowych związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, a których to postępowań rolnik może mieć wiele (kwestie własnościowe, sąsiedzkie, sprawy spadkowe itp.) projekt przewiduje ustawowe obniżenie kosztów sądowych o połowę. Chodzi o to, że rolnik z racji posiadania gospodarstwa rolnego jest narażony częściej niż inni obywatele na konflikty prawne (sprawy sąsiedzkie, własnościowe, spadkowe itp.) i kwestie finansowe nie powinny być barierą dla dochodzenia słuszných roszczeń.

11. Projekt wprowadza (art. 11) przepisy zapewniające **ochronę gospodarstw rolnych przed nieuzasadnionym ich podziałem** w postępowaniach sądowych (np. przy działach spadku) oraz administracyjnych (np. przy wywłaszczeniach). Wprowadzony zostaje obowiązek ograniczania podziału do absolutnie koniecznych sytuacji, ze względu na ważny interes publiczny lub prywatny. Wprowadzona została również zasada, by w razie koniecznego podziału dokonać go tak, by utworzone w wyniku podziału części zachowywały niezbędne warunki ich użytkowania (dostęp maszyn, możliwość wypasu itp.)

12. Projekt wprowadza (art. 13) zasadę ochrony należności rolników za dostarczone produkty rolne w postępowaniu egzekucyjnym oraz w wszystkich postępowaniach gdzie obowiązuje kolejność w zaspokojeniu wierzycieli (na przykład w postępowaniu upadłościowym). Projektowany przepis wprowadza zasadę, że **należności rolników podlegają takiej samej ochronie i korzystają z takiego samego pierwszeństwa zaspokojenia jak należności pracowników z tytułu wynagrodzenia za pracę.**

Jest to sprawiedliwe rozwiązanie, bowiem należności za sprzedane produkty rolne są w istocie wynagrodzeniem dla rolnika za jego pracę, a brak zapłaty należności niesie te samo skutki osobiste dla rolnika, jak brak wynagrodzenia za pracę dla pracownika.

13. Projekt wprowadza (art. 15) **zasadę pełnej odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody łowieckie** czyli za szkody w uprawach rolnych czy też w inwentarzu żywym (szkody powodowane przez drapieżniki) wyrządzone przez zwierzynę dziką stanowiącą własność Skarbu Państwa. Ustawa zobowiązuje właściwe organy państwa do właściwego szacowania szkód tak by szacunki obejmowały pełną wartość szkody. Był z tym dotychczas problem, wielu rolników uskarżało się na nierzetelne szacunki szkód, dokonywane przez koła łowieckie. Tu zasada jest jasna, odszkodowanie ma w pełni rekompensować rzeczywiste szkody.

14. Projekt wprowadza (art. 16) bardzo ważne normy gwarancyjne związane z kontrolami gospodarstw rolnych wprowadzając ważną zasadę, że **prawo do kontroli gospodarstw mają wyłącznie państwowe organy inspekcji i kontroli**. W żadnej mierze nie mają takiego prawa podmioty prywatne czy społeczne ale niebędące organami władzy państwowej. Przepis jest reakcją na liczne i często uzasadnione skargi rolników na nadużycia związane zwłaszcza z odbieraniem zwierząt przez różnego rodzaju organizacje pozapaństwowe.

15. Przepis wprowadza też (art. 17), wzorem podobnego uregulowania w prawie unijnym (art. 59 rozporządzenia UE 2116/2021 z 2 grudnia 2021 o finansowaniu wspólnej polityki rolnej), zasadę którą można nazwać **zasadą proporcjonalności kar**. Rolnicy często skarżą się na represyjność różnych kontroli i na to, że są karani niekiedy za niewielkie błędy czy uchybienia, do tego stopnia że muszą niekiedy zaprzestać swojej działalności rolniczej albo istotnie ją ograniczyć. Przepisy projektu wprowadzają zasadę, że niewielkie uchybienia, zwłaszcza takie które wynikają z przyczyn niezależnych od rolnika, na przykład z winny innych organów (np. gdy rolnik podał powierzchnię działki na podstawie mapy geodezyjnej, która okazała się błędna), nie powodują kar. W takich przypadkach właściwe organy będą miały obowiązek odstąpienia od kar, a gdyby ją jednak nałożyły to rolnik będzie się mógł od tego odwołać.

16. Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej. Niektóre z jego przepisów, dotyczące np. definicji działalności rolniczej wprost wyczerpują normy prawa Unii Europejskiej, działalność Rzecznika ma też służyć przestrzegania wobec rolników prawa Unii Europejskiej.

17. Proponowane przepisy mają charakter gwarancji prawnych i nie pociągają bezpośrednich konsekwencji budżetowych, z wyjątkiem niewielkiego zmniejszenia wpływów do budżetu związanego ze zwolnieniem lub obniżeniem kosztów sądowych, tu obliczenie powinno przeprowadzić Ministerstwo Sprawiedliwości, uwzględniając dotychczasową liczbę i skalę spraw o zapłatę o niedostarczone płody rolne oraz innych spraw związanych z prowadzeniem gospodarstw rolnych.

